

VEREENIGING
VOOR PENNINGKUNST
TE AMSTERDAM

TWEEDE
JAARVERSLAG

1927

VEREENIGING
VOOR PENNINGKUNST
TE AMSTERDAM

TWEEDE
JAARVERSLAG

1927

BESTUUR

C. G. VATTIER KRAANE,	Voorzitter	
A. O. VAN KERKWIJK,	Secretaris	
H. J. M. EBELING,	Penningmeester	
Mr. L. G. N. BOURICIUS	}	Leden
Dr. M. R. J. BRINKGREVE		
J. HULSHOFF POL		
Mr. A. STARING		

PENNINGRAAD

Dr. M. R. J. BRINKGREVE
J. HULSHOFF POL
A. O. VAN KERKWIJK
Mr. A. STARING

SECRETARIAAT

NASSAULAAN 22 — 's-GRAVENHAGE

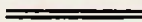
LEDEN.

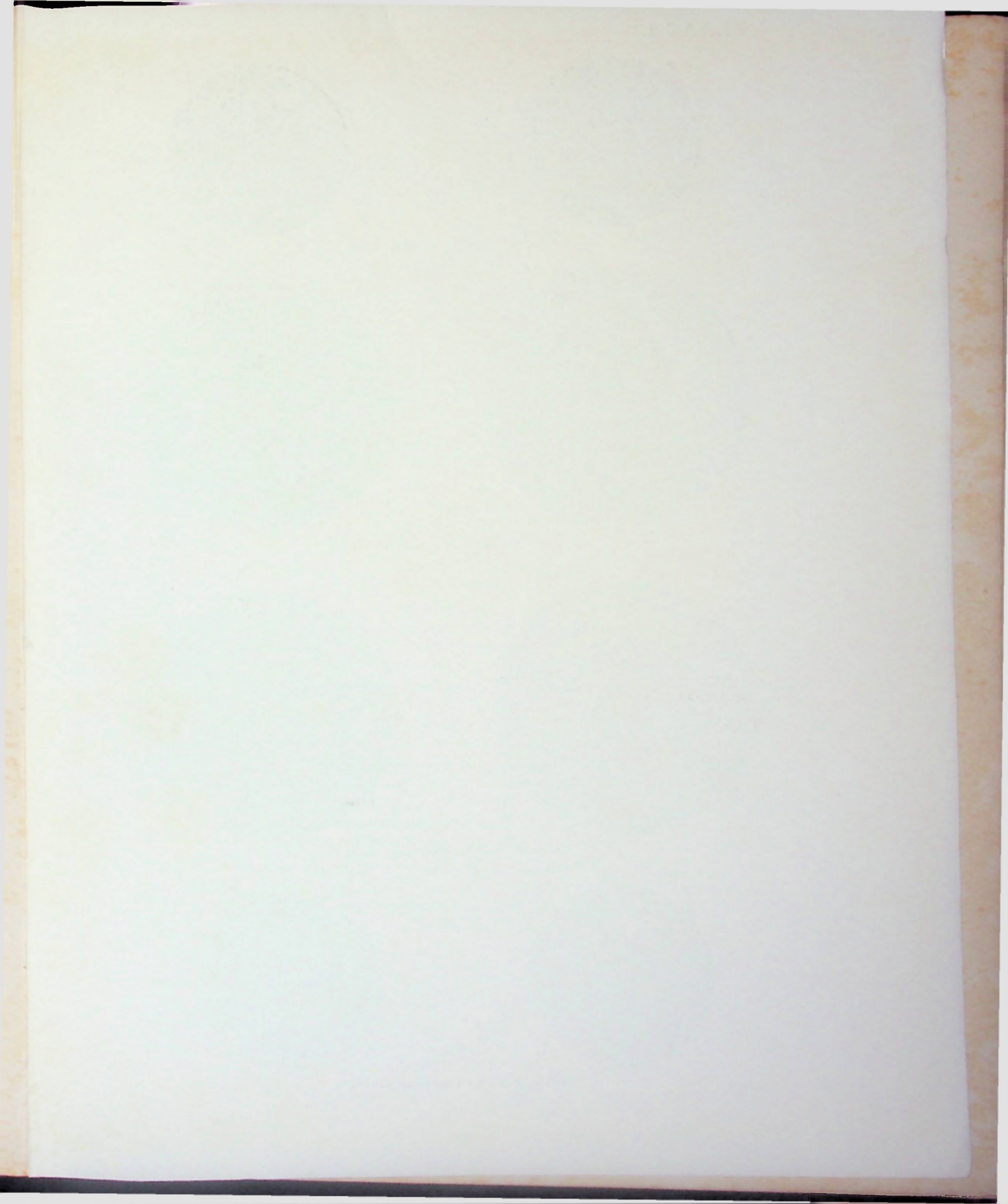
Algemeen Nederl. Verbond	's-Gravenhage
Mevr. C. A. Annegarn—Grauw	's-Gravenhage
Prof. Dr. W. H. Arisz	Groningen
F. L. G. d'Aumérie	Scheveningen
F. Balhuizen	's-Gravenhage
L. A. H. Banning	's-Hertogenbosch
H. J. Beekman	Amsterdam
Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland	's-Gravenhage
Chr. Beels	Amsterdam
A. J. Bemolt van Loghum Slaterus	Arnhem
Ir. J. T. Bethe	Soerabaia
Ph. C. Beylsmit	Amsterdam
Mr. J. Bierens de Haan	Amsterdam
Mr. W. Bisschop	Tilburg
D. Blok	Lisse
J. Th. Boelen	Amsterdam
Th. J. Bosman	Brummen
Mej. M. H. Bottenheim	Amsterdam
Mr. L. G. N. Bouricius	Rijswijk (Z.-H.)
Mej. H. Brinkgreve	Utrecht
Dr. M. R. J. Brinkgreve	Voorschoten
Dr. W. Bronkhorst	Apeldoorn
F. de Bruyn	Amsterdam
J. Burgy	Rijswijk (Z.H.)
A. Buttler	Leiden
H. van der Bijll	Amsterdam
H. K. Cohen	Rotterdam
Mr. A. le Cosquino de Bussy	Hilversum
H. H. van Dam	Rotterdam
Mr. W. A. C. van Dam	Rotterdam
Mr. H. Daniels	's-Gravenhage
Ir. A. E. Dinger	Heerlen (L.)
C. A. J. van Dishoeck	Bussum
Jhr. P. J. O. v. d. Does de Willebois	Hintham (N.-B.)
Mevr. C. H. van Donselaar—Verniers	Amsterdam
H. van Donselaar	Amsterdam
J. J. van Dorsten	Soerabaia
Mr. G. C. Douwes Dekker	's-Gravenhage
R. P. Doyes	Uithuizen
A. Drees	Haarlem
R. H. Driessen	Maarssen
Ir. W. H. B. van Dunné	Dieren
J. F. Duwaer	Amsterdam
H. J. M. Ebeling	's-Hertogenbosch
S. P. van Eeghen	Amsterdam

H. J. Ekker	Hengelo (Ov.)
M. Elias	's-Hertogenbosch
Mr. R. H. Erdmann	Amsterdam
Mr. J. W. Frederiks	's-Gravenhage
M. H. J. M. Frerichs	's-Gravenhage
Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken, Gerritsen en Van Kempen	Zeist
Mr. D. Giltay Veth	Amsterdam
Jac. J. van Goor	Utrecht
A. Grevenstuk	Baambrugge
Jhr. R. Groeninx van Zoelen	's-Gravenhage
Anton H. M. de Groot	Rotterdam
Mej. L. J. van Gijbland Oosterhoff	's-Gravenhage
H. Joh. de Haas	Zandpoort
E. Hamakers	Tjoemboelait (Bandoeng)
Dr. H. P. Heineken	Amsterdam
Mevr. B. Heyse-Tak	Middelburg
G. P. L. Hilhorst	Weltevreden (Java)
F. A. Hoefer	Hattem
A. P. van Hoey Smith	Rotterdam
Mr. P. Hofstede de Groot	Amsterdam
H. A. Hooft	's-Gravenhage
H. Hotke	's-Gravenhage
E. C. C. Houck	Deventer
Jaap Hudig	Amsterdam
W. J. N. Baron van Hugenooph tot Aerdt	Utrecht
Ir. A. Hulshoff Pol	's-Gravenhage
J. Hulshoff Pol	's-Gravenhage
A. M. Ingenegeren	Soerabaia
N. de Jager	Groningen
Mevr. J. E. C. de Joncheere-Sayers	Dordrecht
A. de Jong	Leeuwarden
E. de Jong	's-Hertogenbosch
R. A. Kaiser	Bloemendaal (N.H.)
J. F. Kat	Soerabaia
A. O. van Kerkwijk	's-Gravenhage
J. H. Th. O. Kettlitz	Utrecht
Mr. R. E. Kielstra	Amsterdam
B. Klaare	Wassenaar
W. Knap	Hilversum
J. Knottenbelt Fzn.	Diepenveen (Ov.)
Koninklijke Begeer	Voorschoten
A. de Koster Jr.	Leiden
W. Kreeft	Voorschoten
Mevr. T. van der Kun—Bekkenist	Amsterdam
Dr. H. A. Kuypers	Rotterdam
P. C. Labriijn	Leiden
Jhr. A. D. Laman Trip	Ginneken
Th. J. Lasonder	Soerabaia
Mr. F. J. van Lanschot	's-Hertogenbosch

K. van Lanschot	's-Hertogenbosch
Mr. W. M. van Lanschot	Vught
E. J. Laufer	Soerabaia
Mr. Th. Laupman	Tiandjoer (Java)
Mevr. Wed. H. van Lelyveld—v. d. Wijck	Amersfoort
G. A. Lewin	's-Hertogenbosch
J. H. Lexau Frieswijk	Doesburg
Ir. J. W. L. van Ligten	Soerabaia
G. L. Ligthart	Panggoeng (Soerabaia)
Mr. J. Graaf van Limburg Stirum	Wezep (Geld.)
J. M. J. van Lis	Wolvega
Dr. J. P. Lotsy	Velp (Geld.)
Huib Luns	Amsterdam
Mej. M. G. A. de Man	Middelburg
Prof. Dr. W. Martin	Wassenaar
Mevr. Wed. G. Mesdag—van Calker	Scheveningen
Kuno Mezger	Marscille
S. Mohr	Soerabaia
R. J. Montijn	Houten (Utr.)
P. A. J. Mooyen	Amsterdam
J. H. J. van de Mortel	's-Hertogenbosch
Muntmeester ('s Rijks)	Utrecht
G. Naeff	's-Gravenhage
Mej. Dr. E. Neurdenburg	Groningen
J. A. Nieuwenhuis	Scheveningen
Prof. A. W. M. Odé	Delft
Penningkabinet, Koninklijk	's-Gravenhage
Persbureau „Aneta”	's-Gravenhage
Mej. H. D. Plancken	's-Hertogenbosch
Mr. V. W. Ch. Ploegman	Soerabaia
G. J. Prooper	Delft
Jhr. Ir. H. F. Ram	Utrecht
Jhr. Mr. A. Reigersman	Zevenbergen
Jhr. Mr. Dr. A. J. C. Rethaan Macaré	's-Gravenhage
Dr. J. H. O. Reys	's-Gravenhage
G. Roelink	Pati (Java)
Mr. J. van Roosmalen	's-Hertogenbosch
W. van Rossum du Chattel	Voorburg
Jhr. Mr. E. F. M. de Roy van Zuydewyn	Breda
Mej. G. J. W. Rueb	's-Gravenhage
Dr. A. Rutgers van der Loeff	's-Gravenhage
A. G. Ruygrok	Amsterdam
Jhr. Mr. R. van Rijkevorsel	Maastricht
H. A. Scholtz	Amsterdam
M. Schulman	Amsterdam
E. J. H. J. Schut	's-Gravenhage
G. Schutte Raaff	Besoeki (Java)
Mr. J. P. W. A. Smit	's-Hertogenbosch
Mr. J. Slagter	Leiden
Jhr. Mr. M. W. Snoeck	Zwolle

Raden Mas Adipati Ario Sosrohadikoesoemo	Ngandjoek (Java)
Raden Toemenggoeng Ario Sosrowinoto	Sampang (Madoera)
L. Spaanderman	Voorschoten
Mevr. Mr. D. Spanjaard	's-Gravenhage
Mr. A. Staring	Dordrecht
Mevr. I. Stibbe—Koopman	Utrecht
Ir. M. I. Stoel Feuerstein	's-Gravenhage
Mr. A. P. van Stolk	's-Graveland
W. Stork	Delden
N. Sturkop	Soerabaia
Jhr. Mr. F. W. van Styrum	Haarlem
J. W. Teilers	's-Gravenhage
Jhr. Mr. D. F. Teixeira de Mattos	's-Gravenhage
Mr. R. E. Tilman	's-Hertogenbosch
R. M. C. Tilman	's-Hertogenbosch
Teyler's Stichting	Haarlem
G. A. den Treffer	Kerkwijk (Geld.)
H. W. Valk	's-Hertogenbosch
B. Valkenburg J. Jzn.	Scherpenzeel
C. G. Vattier Kraane	Amsterdam
W. C. van der Veer	Maartensdijk
F. Velthuysen Weil	Lawang
J. Verbiest	Amsterdam
Jac. L. Verhoog	Voorschoten
Mevr. Verstege	's-Gravenhage
M. H. Vieweg	Leeuwarden
Tijpke Visser	Bergen (N.H.)
E. Voet Jr.	Bloemendaal (N.H.)
Jhr. Ir. A. C. von Weiler	Leiden
Jhr. W. K. von Weiler	Zutphen
Ir. Th. Weissenborn	Soerabaia
W. L. Wesselo	Soerabaia
F. H. van de Wetering	Hemelum (Fr.)
Dr. A. J. van der Weyde	Utrecht
Mej. R. M. Wichers Wierdsma	Domburg
Mevr. Dr. J. W. Wurfain	Velp (Geld.)
Mr. P. J. van Wijngaarden	Rotterdam
Mevr. E. van Wijngaarden—Lindhout	Rotterdam
Ir. W. K. de Wijs	Enschede
Th. Ziegenhardt	Santpoort
J. C. van Zoelen	Amsterdam
W. K. F. Zwierzina	Amsterdam

PLAAT I.

1ste penning van het Vereenigingsjaar 1926

2e penning van het Vereenigingsjaar 1926

1ste penning van het Vereenigingsjaar 1927

2e penning van het Vereenigingsjaar 1927

JAARVERSLAG VAN DE VEREENIGING VOOR PENNINGKUNST.

1927.

Als tweede penning, uitgegeven tijdens het eerste Vereenigingsjaar is den leden eerst in Mei kunnen worden toegezonden het door den medailleur J. J. van Goor ontworpen en door de Koninklijke Begeer te Voorschoten geslagen stuk, dat de opening van het Koninklijk Koloniaal Instituut te Amsterdam in 1926 herdenkt. Deze penning, 60 m.M. in doorsnede, beeldt op de voorzijde het gebouw af, met in de afsnede de wapens van Nederland, Oost- en West-Indië, den datum (19)27 en het merkteecken der Vereeniging. Het omschrift luidt: HET KONINKLIJK KOLONIAAL INSTITUUT TE AMSTERDAM.

Op de keerzijde leest men binnen een ornamentale rand, waarin als cultuurproducten cocospalm, tabak en suiker, welke door bladeren dier planten zijn aangeduid:

HET
DAGHET
IN
DEN OOSTEN
HET
LICHTET
OVERAL.

Zooals reeds in het eerste Jaarverslag op blz. 11 is medegedeeld, is de zoo late verschijning van dezen penning (Plaat 1, 1) veroorzaakt, doordat de heer Andriessen begin Februari verzocht ontheven te worden van de aan hem verstrekte opdracht tot het ontwerpen van een gedenkpenning. Op de in Maart te 's-Gravenhage gehouden Jaarvergadering konden den aanwezigen leden de schetsen voor dezen penning getoond worden, die door de Kon. Begeer belangeloos de Vereeniging werden aangeboden. Dit hernieuwde bewijs van belangstelling in onze Vereeniging zal zeker door de leden gewaardeerd worden.

De eerste penning in het tweede vereenigingsjaar uitgegeven werd ontworpen door den beeldhouwer Toon Dupuis en herdenkt den 18den geboortedag van H. K. H. Prinses Juliana. Door H.M. werd welwillend aan den heer Dupuis toestemming gegeven eene photo van H. K. H. te vervaardigen, terwijl de Prinses eenige keeren voor den kunstenaar in het Paleis in het Noord Einde poseerde.

Door den Voorzitter en Secretaris werden 2 Mei afslagen in zilver en brons van deze medaille aan H. K. H. de Prinses aangeboden; de heer Vattier Kraane wees in zijn bij de aanbidding uitgesproken rede op het doel en streven der Vereeniging.

De penning, 60 m.M. in doorsnede, vertoont aan de voorzijde het naar rechts gewende borstbeeld der Prinses met als omschrift: PRINSES JULIANA, en de naam van den vervaardiger Toon Dupuis. Op de keerzijde, vervaardigd door den medailleur J. J. van Goor, leest men binnen een bloeienden Oranjetak de data 1909—30 APRIL—1927 (Plaat I. 2).

Het mocht het bestuur gelukken een jong beeldhouwer te vinden, die zich bereid verklaarde zijn beste krachten aan te wenden tot het ontwerpen van den tweeden penning.

De Amsterdamsche beeldhouwer J. Kaas koos tot onderwerp: Schoonheid in Sport. De naar zijn model door de Koninklijke Begeer geslagen penning beeldt op de voorzijde een hardlooper af voor een gestyleerd stadion, met als omschrift: SCHOONHEID IN SPORT en den naam van den vervaardiger Jaap Kaas. De keerzijde verbeeldt het merkteeken der Vereeniging: de letters P.K. als monogram, met ter weerszijden het jaartal waarop de Olympische Spelen gehouden worden 1928. Deze penning, 41 m.M. in doorsnede, is begin Januari aan de leden toegezonden. (Plaat I. 3).

Het aantal leden, dat op 1 Januari 1927 142 bedroeg was op 1 Januari 1928 gestegen tot 186.

Hoewel er krachtige pogingen aangewend zijn om het aantal leden belangrijk te doen toenemen, is de toetreding van nieuwe leden zeker bij lange na niet zoo groot als het bestuur gehoopt en verwacht had.

In Nederlandsch-Indië traden een 15-tal leden tot de Vereeniging toe en werd de heer W. L. Wesselo te Soerabaia tot correspondent aangesteld.

Onze begunstiger, de heer J. Verbiest, hoofdredacteur van „de Telegraaf”, stelde welwillend zijn blad beschikbaar voor een drietal geïllustreerde artikelen, waarin Dr. Brinkgreve wees op de beteekenis en het nut van den gedenkpenning.

Getracht zal verder worden, door het aanstellen van correspondenten in verschillende plaatsen van ons land, aan onze Vereeniging grooter bekendheid te geven, daar het de overtuiging van het Bestuur is, dat er nog vele belangstellenden in de moderne penningkunst zijn, die zeker gaarne bereid zijn om tot onze Vereeniging toe te treden. maar onbekend zijn met haar bestaan.

Het Bestuur meent dan ook wederom de leden krachtig te moeten aansporen, om in hun kring belangstelling voor onze Vereeniging te wekken. Slechts door een aanzienlijke toetreding van nieuwe leden, begunstigers en donateurs zal het op den duur mogelijk zijn ons doel te bereiken: belangstelling te wekken voor de penningkunst.

REKENING EN VERANTWOORDING

REKENING EN VERANTWOORDING

ONTVANGSTEN	
Batig saldo	f 341 04
Contributiën	„ 1257 65
Giften	„ 965 40
Verkochte penningen	„ 53 30
	f 2617 39

VAN DEN PENNINGMEESTER OVER 1927.

UITGAVEN		
Penningen	f 1552 80	
Zaalhuur	„ 7 50	
		f 1560 30
Algemeene onkosten:		
Drukwerk	f 719 90	
Porti en Telefoon	„ 13 35	
Incassokosten	„ 878 ^s	
Postrecht	„ 0 51	
		f 7425 ^s
Batig Slot		„ 3145 ^s
		f 2617 39

's-HERTOGENBOSCH, 31 December 1927.

De Penningmeester,
H. J. M. EBELING.

UITTREKSEL UIT DE STATUTEN

De Statuten vermelden als doel der vereeniging de bevordering der Penningkunst, zoowel met het oog op de geschiedkundige beteekenis, als op de kunstwaarde van den Penning.

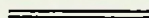
- a. Begunstigers, die de Vereeniging steunen met een jaarlijksche bijdrage van f 100.— of een gift ineens van f 1000.—
- b. Donateurs, die de Vereeniging steunen met een jaarlijksche bijdrage van minstens f 25.— of een gift ineens van f 250.—
- c. Buitengewone leden, die een jaarlijksche bijdrage of een gift ineens geven, welke bedragen bij Huishoudelijk Reglement worden vastgesteld.
- d. Eereleden die wegens hun verdiensten voor de penningkunst of de vereeniging door de algemeene vergadering als zoodanig zijn benoemd,
- e. Gewone leden, die jaarlijks minstens f 5.— betalen.

Jaarlijks worden minstens twee penningen in opdracht van de Vereeniging geslagen.

Van deze penningen ontvangen:

- a. de begunstigers één exemplaar in zilver en één in brons;
- b. de donateurs één in zilver;
- c. de andere leden één in brons.

Deze penningen worden niet in den handel gebracht.

NEDERLANDSCHE PENNINGEN¹⁾

II. 1650 tot 1700.

Juriaen Pool, te Amsterdam werkzaam, heeft de stempels gesneden voor gedenkpenningen met het borstbeeld van Prins Willem III als kind (1655)²⁾ en den zeer bekenden penning bij de inwijding van het nieuwe stadhuis te Amsterdam (1655)³⁾. Die laatste penning is ook uit een heraldisch oogpunt van belang, daar hij de wapens afbeeldt van de 4 Burgemeesters en de 36 Raden der stad. Van den door hem vervaardigden penning op het sneuvelen van Maarten Harpertszn. Tromp in 1653⁴⁾ berusten de stempels nog in de stempelverzameling van 's Rijks Munt te Utrecht. (Plaat II. 1).

Een bekwaam en vruchtbaar medailleur uit het laatste kwart van de 17de eeuw was Christoffel Adolphi, te Amsterdam werkzaam. Hij was een der eerste medailleurs hier te lande die zijn penningen door middel van een penningschroef vervaardigde, en niet meer op de ouderwetsche wijze: door middel van den hamer. Ook behooren de door hem geslagen penningen tot de eerste hier te lande, die een kantschrift „en relief” voorzien zijn. Hij was in het bezit van een werktuig, denkelijk in Engeland vervaardigd, dat het randschrift en relief op zijn penningen aanbracht. Toen dan ook de Staten van Holland en W. Friesland na veel tegenwerking van de Raden en Generaal meesteren van de Munt in 1670 besloten om hier te lande de munten in het vervolg, in navolging van Frankrijk en Engeland, niet meer met den hamer te doen slaan, maar gebruik te maken van den schroef, werd hiertoe het advies ingewonnen van „Christoffel Adolphi, graveerder binnen de Stadt Amsterdam, wonende bij de haerlemmerpoort, het 7 huys aen der slinkersyde”, van wien bekend was, dat hij „verscheide curieuse penningen of medailles (had) geschroefd, waarvan de instrumenten en schroeven aldaer nog te vinden sullen weesen.”

Een van die „curieuse penningen” was de medaille op den in 1667 te Breda gesloten vrede, die door Adolphi op speculatie was vervaardigd en waarvoor hij octrooi had aangevraagd en in 1668 ook verkreeg⁵⁾. Deze penning vertoont op de voorzijde de Vereenigde Gewesten, in de gedaante van een maagd, die de Nijd vertreedt, welke aan hare voeten ter aarde ligt, tusschen een lam en een leeuw. In het verschiet ziet men het verbranden der schepen voor Chatham,

¹⁾ Zie voor het eerste gedeelte: Eerste Jaarverslag 1926, blz. 32.

²⁾ van Loon II, blz. 388. 2.

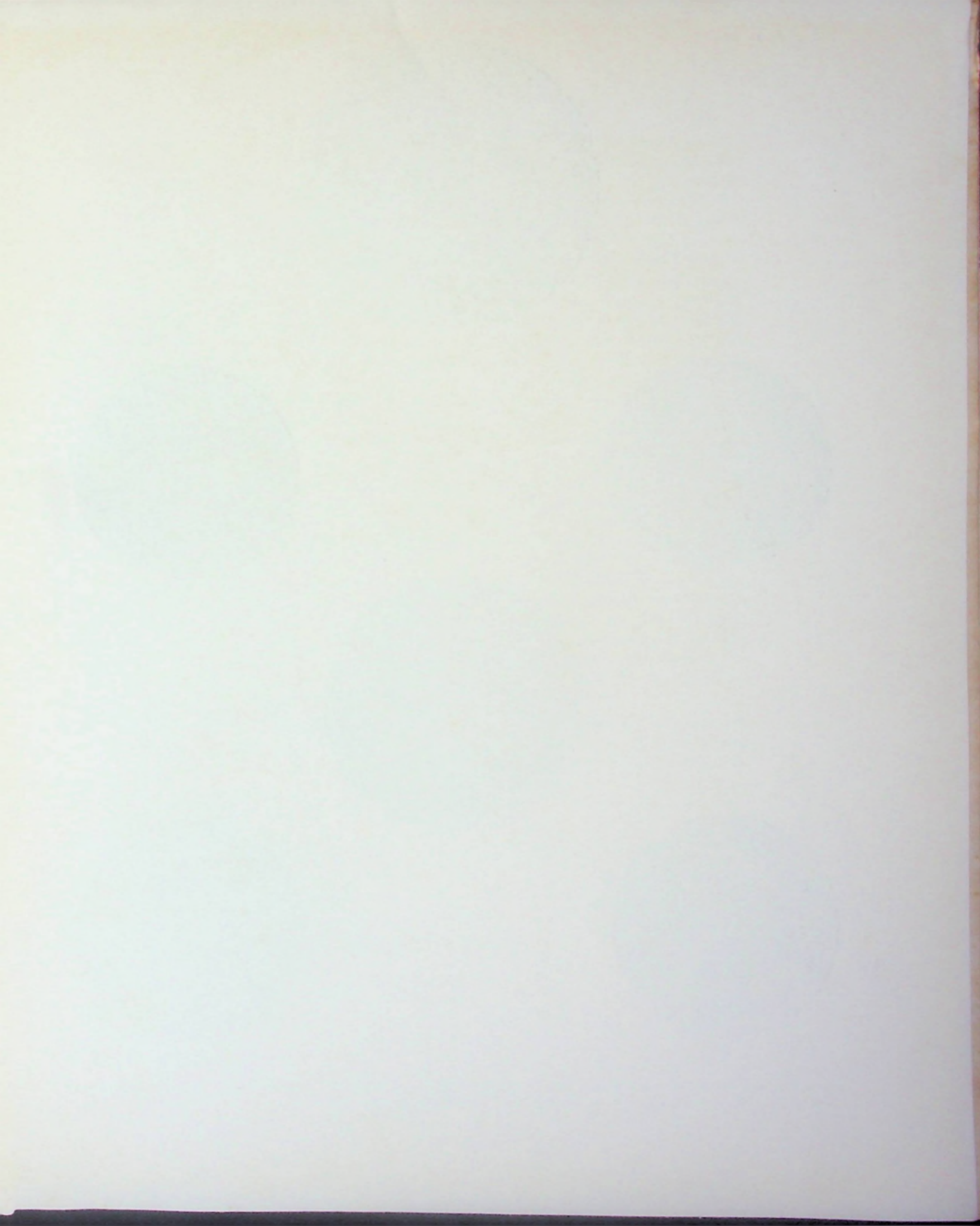
³⁾ van Loon II, blz. 399. 1 en 2.

⁴⁾ van Loon II, blz. 376. 2.

⁵⁾ van Loon II, blz. 555. 1. Jaarboek voor Munt- en Penningkunde IX (1922), blz. 86.

terwijl het latijnsche bijschrift luidt: „Weg, verre van hier, gij beest zoo verderfelijk voor de regeeringen“, en den datum van het verbranden der schepen voor Chatham, zijnde 22 Juni 1667. De keerzijde verbeeldt de Nederlandsche Maagd, die de oorlogswapenen vertreedt en den vredesstaf van Mercurius en een hoorn van overvloed in de hand houdt, terwijl op de thans veilig gemaakte zee koopvaardischepen rustig varen. Op- en onderschriften herdenken den te Breda gesloten vrede op 31 Juli 1667. De koning van Engeland, Karel II, nam voorstelling en bijschriften van dezen vredepenning zeer kwalijk op. In de Resoluties der Staten van Holland van 18 Mei 1669 lezen we: „de Raadspensionaris heeft ter Vergaderinge gecommunicert, seekere Missive geschreeve uit Londen den 4—14 deeser loopende maand, houdende, dat op den 12 daar bevoorens door de Heer Elinxsbé, Generaal van de Munt van den Koning aldaar, aan sijne Majesteit was vertoont geworden seekere Medaille alhier te Lande geslaagen, representeerende aan de eene zijde het verbranden van de Scheepen omtrent Chattam, met de volgende woorden daaronder gesteld: PROCUL HINC MALA BESTIA REGNIS, en aan de andere zijde de Vrede tot Breda geslooten met deese woorden: REDIIT CONCORDIA MATER; en dat daarover aldaar te Hove soodanige alteratie was ontstaan, dat men seer tot nadeel van deesen Staat begon te spreken, soekende de qualijk geintentioneerden, de voorz. woorden „mala bestia“ te appliceeren op den hoogst-gemelden Koning. Waarop gedelibereert zijnde, is goedgevonden en verstaan, dat men weegen haar Edele Groot Mog. omtrent den Heere Ambassadeur Temple ernstelijk sal worden gedoleert, dat men aan het Hof van sijne Majesteit eene actie, die in sig selve 't eenenmale innocent is, en die met een seer goede intentie is geschied, so verkeerdelijk interpreteert, en op sijne Majesteit tragt applicabel te maacen, de woorden die eigentlijk sijne relatie hebben op den Oorlog, de Nijd en de Tweedragt, met versoeck, dat bij den meer hoogst gemelden Koning daar van ten besten gelieve te disabuseeren.“ Op last der Staten is de stempel „verbroken, so ras sy des Konings misnoegen daar over bespeurden, uyt vreesse, van datter eenige in secreet mogten gemaakt werden, hoewel die van sulke geringe importantie was, dat een onpartijdig mensche niet konde bemerken, dat 'er yets in was, 't welk beledigde, of schijn hadde van cenig nadeel aan den Koning of Natie" ¹⁾. Brandt verhaalt in zijn „Leeven van de Ruyter“ (p. 610) dat den stempelsnijder voor de schade, die hij daardoor kwam te lijden, 1000 ducats door de Hooge Overigheyd is toegekend, een zeer hoog bedrag voor die dagen. Het is intusschen wel curieus, dat Adolphi's vredepenning, waarover de Engelsche koning zich zelfs in 1672 bij het verklaren van den oorlog aan ons land, nog beklaagde, volstrekt niet zeldzaam is, en zelfs thans nog vrij veelvuldig voorkomt, zoodat er zeker wel een groot aantal moeten zijn vervaardigd, voordat tot het breken der stempels is overgegaan.

¹⁾ Mr. P. Valkenier. 't Verward Europa, blz. 327.

1.

2.

2.

3.

5.

5.

1. Sneuvelen van Tromp 1653, door Juriaen Pool. 2. Dood van Willem III 1702, door J. Smeltzing. 3. Willem III (1691) door J. Smeltzing. 5. Dood van Koningin Maria van Engeland 1695, door R. Arondeaux.

Behalve van dezen beroemden „vredepenning" is Adolphi de vervaardiger van een penning ter eere van de Ruyter ¹⁾, van den officieelen penning op last der Staten-Generaal geslagen bij den vrede van Aken in 1668 ²⁾ en van portretpenningen van de gebroeders J. en C. de Witt ³⁾. Fraaier dan zijn medailles zijn nog zijne proefmunten in 1671 en 1672 vervaardigd, en dat de eerste stukken zijn die hier te lande verschenen met een kantschrift voorzien, in navolging van de op die wijze in Frankrijk en Engeland vervaardigde munten.

Een tijdgenoot van Adolphi was Johannes Smeltzing, te Leiden woonachtig, van wien onder meer portretpenningen van den Leidschen professor Johannes Coccejus (1669) ⁴⁾, Johan de Witt (1672) ⁵⁾, en Balthazar Bekker ⁶⁾ (1698) bestaan. Ook verscheidene gebeurtenissen uit het leven van Willem III zijn door hem in metaal herdacht. Zoo vertoont de penning door hem vervaardigd bij het overlijden van Willem III ⁷⁾ op de voorzijde diens naar rechts gewend borstbeeld en op de keerzijde de tempel van Janus, met openstaande deuren, waarboven een naar den hemel vliegende adelaar (Willem III) met als omschrift: Hij zal met onverwinbare kracht weder opstaan. (Plaat II. 2).

Smeltzing is een der weinige stempelsnijders hier te lande geweest, die zich hebben bezig gehouden met het vervaardigen van spotpenningen. Zoo heeft hij b.v. geestige spotpenningen vervaardigd op de geboorte van den gewaanden prins van Wales, het zoogenaamde „molenaarskind", in 1688. Op een dezer stukken ⁸⁾ opent op de voorzijde de Waarheid, een slang vertredende, „de gesloten kas der Vorstelijke raadslagen", zooals de gedrukte, bij den penning gevoegde beschrijving leert, waarin de jezuit Peter, het hoofd van 's konings Raad, op een kussen een pasgeboren kind met een kroon op het hoofd en een roomsche toonkas in de hand door het bovendeksel steekt, met als omschrift: „Aldus zullen er geen erfgenamen ontbreken", in het verschiet nadert de Nederlandsche vloot, door Willem III uitgerust. De keerzijde vertoont het Trojaansche paard en de brandende stad Troje op den achtergrond met als waarschuwing het omschrift: Engelschen, stel nooit vertrouwen in dit paard.

Een penning in 1690 door Smeltzing vervaardigd ter herinnering aan het zoogenaamde wijnkoopersoproer te Rotterdam en het plunderen door het grauw van het huis van den hoofdschout Jacob van Zuylen van Nijeveldt aldaar ⁹⁾,

¹⁾ van Loon III, blz. 156.

²⁾ van Loon III, blz. 24.

³⁾ van Loon III, blz. 87, 3 en 4.

⁴⁾ van Loon III, blz. 30, 1 en 2.

⁵⁾ van Loon III, blz. 90, 1.

⁶⁾ van Loon IV, blz. 225, 4.

⁷⁾ van Loon IV, blz. 283, 3.

⁸⁾ van Loon III, blz. 569.

⁹⁾ van Loon III, blz. 508. Oude Kunst I (1916) blz. 159—165.

noodzaakte den stempelsnijder om gedurende een paar jaren het land te verlaten. Op zijn penning had hij het plunderen toegejuicht als een rechtvaardige wraak voor het onthoofden van Cornelis Kosterman, door wien een der dienaren van de pachters der belastingen op de wijnen in een straatgevecht was overhoop gestoken en die daarvoor met den dood had moeten boeten. Die gerechtelijke straf noemde hij op zijn penning, die eene afbeelding van het aan de Leuvehaven gelegen geplunderde huis vertoonde „een moord”, terwijl het omschrift luidde: „Waar het geoorloofd is om te moorden, daar is het ook veroorloofd om te verwoesten”. Voor dezen penning is Smeltzing vervolgd, daar hij streed tegen het plakkaat van 29 Dec. 1688, waarbij op lijfstaffen verboden werd „het maken, het drukken, en debiteeren van schandaleuse en fameuze libellen en prenten”. Toen de maker op de verschillende dagvaardigingen om te verschijnen voor den Hove van Holland „om te antwoorden op soodanige interrogatiën als hem sullen worden voorgehouden” niet verscheen, werd hij in staat van beschuldiging gesteld wegens den door hem vervaardigden penning, waarvan het in de acte van beschuldiging heet dat „de bovengemelten in om- en onderschriften seer schandaleus zijn ende rechtveerdigende 't werk van het raseeren van 't voorsz. Huiys, ende oock een voet ende opsettinge geeft tot verdere mutinatie en oproer”. Hij is daarop ten eeuwigen dage gebannen uit de lande van Holland, Zeeland, Friesland en Utrecht, terwijl zijne goederen verbeurd werden verklaard, Zijn proces schijnt slepende te zijn gebleven, en is bekend dat Smeltzing in April 1692 zijn bedrijf weder te Leiden uitoefende. De regeering van zijn geboortestad handhaafde hem bij zijn burgerrecht en het schijnt hem te zijn gelukt den hoofdschout van Zuylen en Nijeveldt te bevredigen. Als teeken zijner dankbaarheid heeft hij in 1690 aan burgemeester en schepenen van Leiden een penning aangeboden met hunne wapens, waarop de volbouwning van de fontein op de Vischmarkt herdacht wordt¹⁾. Tegelijk met Smeltzing waren Reinier Arondeaux, Johannes Boskam en Jacob van Dishoeck als verdienstelijke stempelsnijders werkzaam, alle te Amsterdam. Alle drie hebben de krijgsbedrijven van Willem III te land en ter zee verheerlijkt. Arondeaux's fraaiste en bekendste penning is die geslagen bij het eeuwfeest van de O.-I. Compagnie in 1702 gevierd²⁾. De voorzijde stelt de Compagnie voor, met het wapen van Batavia in de hand, terwijl op de keerzijde een schip (de Compagnie) voortgerocid wordt, voorbij de zuilen van Hercules, door de afgevaardigden der verschillende kamers. Van zijne twee in dit Verslag afgebeelde penningen herdenkt de eene de landing van Willem III te Torbay in 1688 en vertoont op de voorzijde den Prins, die aan Britannië de hand reikt ten teeken van bijstand, en op de keerzijde de landing te Torbay³⁾. (Plaat III. 4). De tweede⁴⁾ is geslagen bij den

¹⁾ van Loon IV, blz. 91.

²⁾ van Loon IV, blz. 304. Jaarverslag Vereeniging voor Penningkunst I (1926) pl. II, 1.

³⁾ van Loon III, blz. 390, 1.

⁴⁾ van Loon IV, blz. 126, 4.

dood van koningin Maria van Engeland in 1695 met op de voorzijde haar borstbeeld en het sterfbed op de keerzijde. (Plaat II. 5). Boskam heeft zich vooral verdienstelijk gemaakt door zijn fraaie portretpenningen van Willem III en door de dikwijls gelukkige allegorische voorstellingen op de keerzijden van zijne penningen. Zoo stelt b.v. de keerzijde van een door hem uitgegeven penning bij den dood van Willem III in 1702¹⁾ den overleden koning voor als een adelaar, die zoo als het omschrift zegt „niet dan bij het ondergaan der zon naar zijn nest terugvliegt“, daarmede aanduidende dat de koning niet zijn taak had voleindigd, en dus rust ging nemen, voordat de Fransche zon door herhaalde nederlagen begon te dalen.

De fraaie penning door hem in 1695 vervaardigd bij het herwinnen van Namen op de Franschen²⁾ vertoont op de voorzijde het fraaie gelauwerde borstbeeld van Willem III, en op de keerzijde Willem III te paard naar links galoppeerend met gezicht op de vesting Namen op den achtergrond. (Plaat III. 6).

De penning, door Boskam vervaardigd bij het overlijden van koningin Maria van Engeland³⁾, vertoont op de voorzijde haar naar links gewend borstbeeld, en op de keerzijde eene symbolische voorstelling: de Engelsche eenhoorn, die langs een steil gebergte naar de wolken snelt, terwijl de vijanden, aangeduid als een slang, een scorpioen en padden dood ter neder liggen (Plaat III. 7).

Een der beste penningen van J. van Dishoeck is de door hem vervaardigde penning bij den vrede van Nijmegen⁴⁾ in 1678 met gezicht op de stad en de Waal en op den voorgrond de afgezanten der verschillende mogendheden, die van elkaar afscheid nemen nu de vrede gesloten is. Dishoecke, die ook in penningen handel dreef, woonde te Amsterdam in de Warmoesstraat.

Ook D. Koene en Jan Luder, beide in het laatst der 17e eeuw als medailleurs hier te lande werkzaam, verdienen nog genoemd te worden.

Ten slotte is het misschien niet onaardig een en ander mede te deelen omtrent de modellen, die de medailleurs tot voorbeelden gediend hebben tot het snijden hunner stempels. Hieromtrent is helaas maar weinig bewaard en slechts van zeer enkele penningen kennen wij de ontwerpen of teekeningen. De oudste penning, dien ik heb kunnen opsporen van wien de teekenaar bekend is, is de belooningspenning van het beleg van Leiden⁵⁾.

In de muntmeestersrekening van 1580—1586 van den muntmeester van Dordrecht Jacob Jansen de Jonge vond ik:

Heynderick Pietersz. schilder, de somma van zes ponden over teyckenen

¹⁾ van Loon IV, blz. 283, 2.

²⁾ van Loon IV, blz. 138, 2.

³⁾ van Loon IV, blz. 120, 2.

⁴⁾ van Loon III, blz. 273, 2.

⁵⁾ van Loon I, blz. 195. Jaarverslag Vereeniging voor Penningkennis I (1926). Pl. IV, 4.

van de patronen van het leggelt van de jaren (15)LXXX met oock het patroen vant ontset van Leyden, breder blyckende bij syne quitan. VI £.

Terwijl ook in de rekening van dienzelfden muntmeester, loopende van 1586 tot 1591 voorkomt:

„betaelt Henrick Janssen, vvyt Houck. schilder, de somme van drie ponden ter couse van vier patronen van groote triumph penn. ende het leggelt vant jaer LXXXVI. comt III £.”

Bij vele van de penningen, gedurende de eerste helft van den 80-jarigen oorlog geslagen, hebben gravures de medailleurs tot voorbeeld gediend; vooral wanneer het betreft penningen, waarop de platte grond van de belegerde stad of wel de afbeelding van den land- of zeeslag voorkomt. Zoo zijn b.v. de keerzijden van de penningen van Wouter Muller, die onze overwinningen ter zee verheerlijken, alle ontleend aan een gedeelte van eene groote gravure¹⁾, die links twee schepen in gevecht verbeeldt met een zinkend schip op den voorgrond en die den slag bij Duins in 1659 verheerlijkt.

Ik vermeld ten slotte nog den penning op de Synode van Dordrecht in 1619²⁾ met de afbeelding van de vergaderzaal, die geheel naar een kopergravure gecopieerd is³⁾. Ook bij de portretten op penningen voorkomende van onze Oranjevorsten en onze zeehelden hebben nagenoeg steeds portretten van bekende graveurs tot model gediend.

In het einde der 17de en het begin der 18de eeuw zijn enkele penningen waarvan het bekend is, dat zij door Romein de Hooghe zijn ontworpen, zoo b.v. de penning in 1689 door de stad Rotterdam geslagen bestemd om als presentiepenning voor de raadsleden dienst te doen⁴⁾, met op de voorzijde gezicht op de stad en de Maas en het stadswapen onder een palmboom en op de keerzijde een cerepoort, versierd met het borstbeeld van Willem III, op den voorgrond het standbeeld van Erasmus en een feestmaaltijd.

Ook de raadspenning van Alkmaar⁵⁾ is door Romein de Hooghe ontworpen, beide zijden zinspelen op het gelukkig doorstane beleg in 1573. Van die penningen staat het vast, dat R. de Hooghe de ontwerper is, door bewaarde correspondentie en gedeeltelijk door nog voorhanden teekeningen. Wanneer we nu de door Romein de Hooghe vervaardigde kopergravuren doorzien en deze

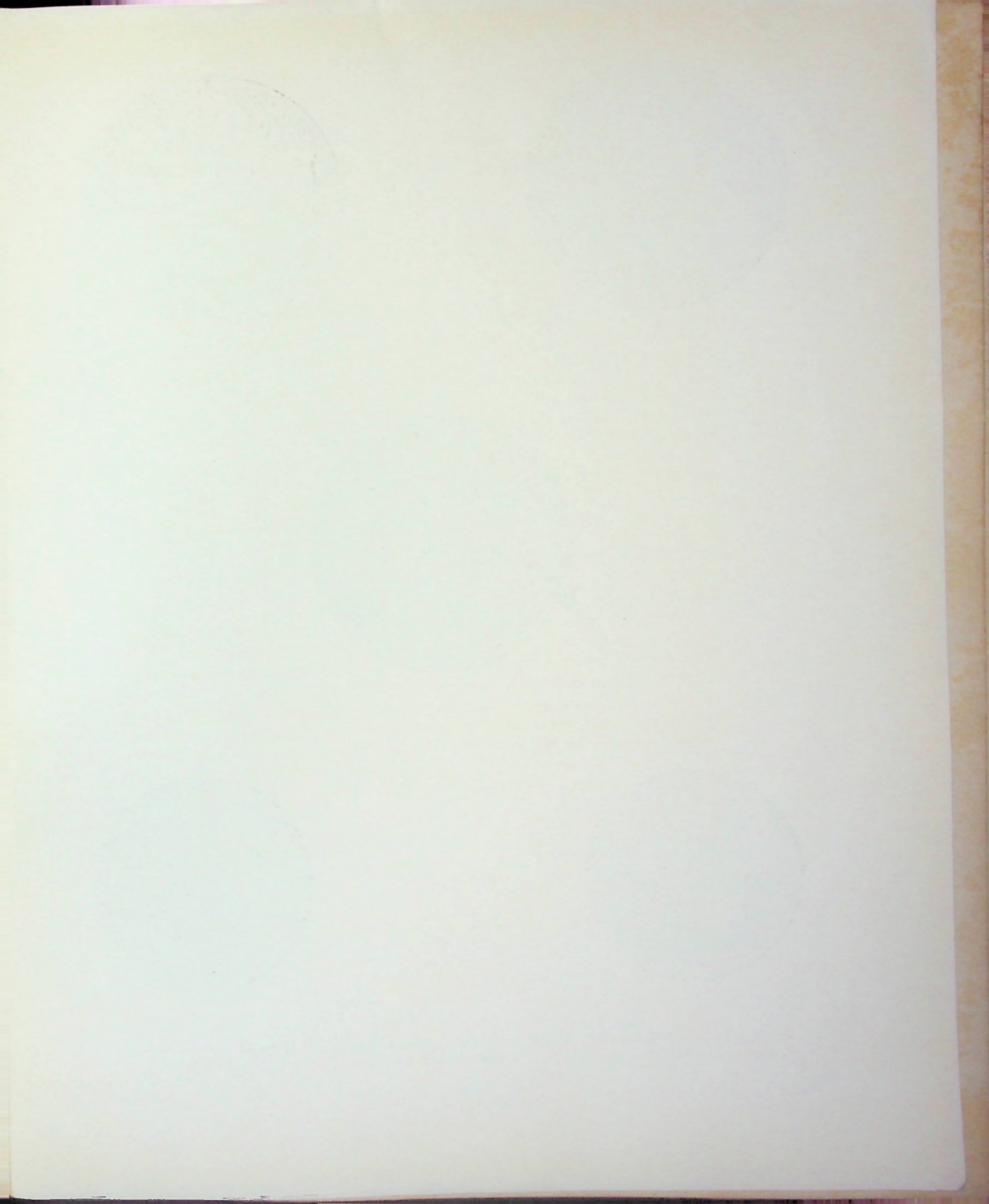
¹⁾ Fred. Muller. Nederlandsche Historieplaten I, No. 2136. Zie over dit onderwerp ook: Dr. H. J. de Dompierre de Chauvigné. Médailles et Estampes in „Procès-Verbaux et Mémoires du Congrès International de Numismatique et d'Art de la médaille contemporaine tenu à Bruxelles en 1910, blz. 427.

²⁾ van Loon II, blz. 105.

³⁾ Fred. Muller, Historieplaten I, 1337.

⁴⁾ van Loon III, blz. 420, Rotterd. Jaarboekje 1888, pl. I, blz. 171—176.

⁵⁾ van Loon I, blz. 168. Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde 1895, blz. 52, 1896 blz. 157.

6.

6.

7.

4.

4.

4. Willem III landt te Torbay 1689, door R. Arondeaux. 6. Willem III vermeestert Namen 1695, door J. Boskam.
7. Dood van Koningin Maria van Engeland 1695, door J. Boskam.

vergelijken met de penningen uit het einde der 17de en begin der 18de eeuw, dan is het niet moeilijk om het aantal der door dien vruchtbaren graveur ontworpen penningen nog met verschillende stukken uit te breiden. Zoo is hij zonder twijfel de ontwerper van den penning op den vrede van Rijswijk ¹⁾ door Daniel Drappentier en van een zoogenaamde huwelijkspenning, vermoedelijk door dienzeltden stempelsnijder vervaardigd. De op die stukken voorkomende allegorische voorstellingen doen op het eerste gezicht aan Romein de Hooghe's drukke en volle kopergravures denken.

Van den in den aanvang der 18de eeuw te Amsterdam werkzaam zijnden medailleur De Wijs is het bekend, dat de meeste door hem vervaardigde penningen door verdienstelijke teekenaars ontworpen zijn. Zoo weten we b.v. dat de oudheidkundige Gerard Schoemaker, de zoon van den bekenden numismaat Andries Schoemaker, in 1729 de teekening maakte van den penning bij het 25-jarig huwelijk van den Amsterdamschen burgemeester E. van den Bempden en Aegie Hooft ²⁾. Ook prof. Burman ³⁾ en de teekenaars Cornelis Pronk en Schaak hebben teekeningen vervaardigd, waarnaar De Wijs zijne penningen gesneden heeft.

Over hem en de 18de eeuwsche Nederlandsche stempelsnijders in een volgend Jaarverslag.

¹⁾ van Loon IV, blz. 215, 1.

²⁾ Revue belge de Numismatique 1878, pl. 8, 22. Mr. J Dirks, Penningkundig Repertorium III, 381.

³⁾ van Loon IV, blz. 680, 1.

⁴⁾ Dirks, Penningkundig Repertorium III, 1116.

A. O. VAN KERKWIJK.

OVER ENKELE PENNINGEN BETREFFENDE HET VLIEGEN

De eeuw der toegepaste natuurwetenschappen heeft ons leven in zijn uiterlijk gebaar wel geheel veranderd.

Hoe kort is het niet geleden, dat nog altijd de woorden van Horatius; „de lucht is een pad voor den mensch niet toegankelijk,” volledig waar bleken zooals zij voor eeuwen gegolden hadden.

Wij geven er ons meestal geen rekenschap van, als wij die snorrende en ronkende gevaarten tot kleine stipjes in de lucht verijld daar hoog, hoog zien bewegen, dat het amper twintig jaar geleden is sinds de eerste poging om te vliegen in het openbaar plaats vond.

Immers het was in 1908, dat te Parijs Wibur Wright en Orville Wright hun eerste proeven van vliegkunst ten aanzien van een groote menigte toeschouwers aflegden; de duizenden raakten in geestdrift, omdat de moedige baanbrekkers er in slaagden zich voor een o zoo kort oogenblik tot op een klein aantal meters boven den grond te verheffen.

Sindsdien is het snel voorwaarts gegaan; het koste tallooze menschenlevens, ongetwijfeld, dit ontwikkelen van het vliegwezen, doch waar slachtoffers gevallen waren — gevallen in den meest letterlijken zin van het woord — daar waren steeds nieuwe ondernemende durvers bereid ... tot de oorlog kwam en de bitterfelle hartstocht en wilde verblinding in krampachtige wilsspanning de ontwikkeling van een halve eeuw in een paar jaar afdwongen.

„jene Kraft

Die stets das Böse will und stets das Gute schafft“

Zoekt men onder hen, die zich groote verdiensten voor de ontwikkeling van het vliegwezen verworven hebben naar Nederlanders, zoo treffen ons, na de eerste baanbrekkers, die weinig stelligs verrichtten de namen van Koolhoven, Fokker en Wijnmalen. Van deze drie is ongetwijfeld Fokker degeen geweest, die Nederland in het vliegwezen het meest met de daad vertegenwoordigd heeft, en wel met de daad der schepping, niet met waagstukken.

Hij de bouwer, die een wereldnaam heeft verworven, verdient zelfs in dit korte praatje, dat slechts hier en daar iets uitpikt, een eeregroet.

Toch heeft Koolhoven misschien voor het bekend maken van en het winnen van belangstelling voor het vliegen in ons land nog grooter verdiensten.

Is er niet een tijd geweest, dat Koolhoven zinnebeeld was van het gansche vliegwezen voor ons land?

Was de belangstelling voor de penningkunst in die dagen reeds zoo groot geweest als thans, Wijnmalen zou zeker zijn penning niet gemist hebben. Want al is zijn naam thans reeds weer min of meer vergeten, toen hij van Parijs naar Brussel vloog, en ongeveer in denzelfden tijd het hoogterecord op zijn naam vestigde, was hij wel de held van den dag.

Met dat al vond de oorlog ambtelijk Nederland geheel onvoorbereid — zooals hélaas wel eens meer te doen gebruikelijk.

Een vliegdiensd werd in allerijl opgericht die — gezien dat er geen vliegtuigbouwerij in Nederland was, omdat Fokker buitenslands zijn werkkring had moeten zoeken, en gevonden had — uitgerust werd met een stel vliegtuigen, waarvan men slechts dit eene goede zeggen kan, dat ze onze militaire vliegers dwongen tot een geweldige vaardigheid.

Onmiddellijk na den oorlog heeft men hier te lande een schouwing gehouden; men heeft de winst- en verliesrekening opgemaakt, die voor het vliegwezen sloot met een overweldigend batig slot.

Ik doel hier op de E.L.T.A. De eerste luchtverkeertentoonstelling te Amsterdam gehouden in Augustus 1919.

De tegenwoordige Directeur der Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën de heer Plesman, was de stuwkracht tot het houden van die tentoonstelling geweest en wist door zijn doorzettende geestdrift als blijvende uitkomst der E.L.T.A. in 1919 de K.L.M. op te richten.

De K.L.M. begon haar werkzaamheden in 1920 met een proefdiensd van 17 Mei tot 31 October op de lijnen Amsterdam—Londen en Amsterdam—Hamburg—Kopenhagen, waarbij vervoerd werden 345 passagiers 21963 K.G. goederen en 2962 K.G. post.

Het verslag der zelfde maatschappij over de zomerdienst 1927 vermeld een vervoer van 11203 passagiers, 237179 K.G. goederen, 17365 K.G. brievenpost en 9434 K.G. pakketpost.

Te voren wees ik er op, dat de oorlog de ontwikkeling van het vliegwezen koortsachtig had versneld.

Één vraagstuk was daarbij echter niet opgelost — omdat het in den oorlog geen rol speelde.

Dat was het vraagstuk van de vluchten over zeer langen afstand, al dan niet met onderbrekingen.

Dit vraagstuk verlangt de laatste jaren dan ook zeer in het bijzonder de aandacht.

Daarbij wordt op tweeërlei wijzen gewerkt, eenerzijds heeft men door koene waagstukken aan de oplossing gewerkt; ik denk hierbij in het bijzonder aan de vluchten over den Atlantischen Oceaan, anderzijds heeft men met wellicht niet minder moed doch zeker met meer geduld en rustig overleg mogelijkheden tot werkelijkheid weten te maken en hierbij komt een eervolle vermelding toe aan drie 3-tallen Nederlanders.

Het eerste drietal (Van der Hoop, Van Weerden Poelman en van den Broecke) vloog als eersten van Nederland naar Ned. Indië, het tweede (Geysendorffer, Scholte en Weber,) volvoerde de eerste passagiersvlucht van Nederland naar Nederlandsch Indië met van Lear Black en Bayline als passagiers en het derde (Luitenant Koppen, Frijns en Elleman,) volbracht de eerste postvlucht.

De knooppunten der ontwikkeling (waarvan ik de gegevens op de meest welwillende wijze ontving van den Heer Martin, onderdirecteur der K.L.M.) zijn vastgelegd in het blijvend metaal.

Op de E.L.T.A. is een penning geslagen naar ontwerp van J. C. Wienecke.

Op de voorzijde ziet men de fijn geboetseerde plattegrond van Amsterdam in een, van onderen sterk verzwaarde rand van vliegtuigen en wolken. In den wolkenrand onderaan staat in forsche letters E.L.T.A. Op de keerszijde vormt een vliegtuigschroef een soort afsnede, waarboven het opschrift: EERSTE LUCHTVERKEER TENTOONSTELLING AMSTERDAM AUGUSTUS 1919 en waaronder het wapen van Amsterdam. Een symmetrische lauwer-versiering omvat dit geheel.

De Oceaanvluchten zijn uitteraard van minder onmiddellijke beteekenis geweest voor ons land.

Vandaar dat mij ook maar één Nederlandsche penning hierop betrekking hebbende, bekend is.

Dit is de penning, die de geslaagde tocht van Lindbergh herdenkt.

De voorzijde draagt het door Jac. J. van Goor geboetseerde portret met omschrift: COL. CHARLES A. LINDBERGH THE CONQUEROR OF THE ATLANTIC OCEAN.

De keerzijde is een bewerking van een oorspronkelijk door Carel J. A. Begeer gemaakt ontwerp, een streng gestyleerde arend, die in machtige rust het heele vlak beheerscht. Het randschrift is 1927 May 21.

Met de vermelding van dezen penning ben ik op de tijdsvolgorde vooruitgelopen. Immers deze is uitgevoerd in 1927, terwijl ons nog penningen uit het jaar 1925 te bespreken wachten. Deze afwijking gelieve de lezer te verontschuldigen, uit de overweging, dat het aanbevelenswaardig is de penningen ter herinnering aan de drie Hollandsche driemanschappen gezamenlijk te bespreken.

Toen van der Hoop en de zijnen van hun baanbrekende tocht terug waren gekeerd, is hun een grootsche hulde bereid, ter herinnering waarvan een door Jac. J. van Goor geboetseerde penning werd geslagen.

De voorzijde draagt in het veld boven de afsnede de afbeelding van het vliegtuig boven het beeld in vagen omtrek van Amsterdam; op de afsnede het wapen van Amsterdam met lauwertakken en de dagteekening 1 Oct. 1924; het randschrift is: A. N. J. THOMASSEN & THUESSINK VAN DER HOOP, H. VAN WEERDEN POELMAN, P. A. VAN DEN BROECKE.

De keerzijde vertoont in het veld boven de afsnede een vliegende adelaar boven Batavia — eveneens in omtrek aangegeven op de afsnede het wapen van Batavia met lauwertakken en de dagteekening 24 Nov. 1924, het randschrift is: MOED DURF VOLHARDING, gescheiden door een fijne randversiering van eiken, lauwer en klimop. De afmeting is 47 mM.

Behalve deze penning is te vermelden een aan het drietal door den A.N.W.B. aangeboden plaquette, voor de voorzijde waarvan de algemeene stempel van dezen Bond is gebezigd, doch de keerzijde eveneens door Jac. J. van Goor geboetseerd werd. (Afmeting 70 × 50 mM.)

Een vliegtuig zweeft boven de Oceaan; boven ziet men de kustlijn van Holland, gekenmerkt door molen en kerktoren, onder vertoont zich de kust van Java, aangeduid door een paar palmen.

In het bovenste deel van het veld staat; VLUCHT NEDERLAND INDIË 15899 K.M. 1 OCT.—24 NOV. 1924.

Op de afsnede: AAN HET STOUTMOEDIGE DRIETAL GROOTTOERISTEN. A. N. J. THOMASSEN & THUESSINK VAN DER HOOP, H. VAN WEERDEN POELMAN, P. A. VAN DEN BROECKE.

Aan Geysendorffer die de eerste passagiersvlucht volbracht is uit naam der lezers van het Vaderland een zilveren plaquette aangeboden, die in gips gesneden is naar ontwerp van P. A. H. Hoffman. De afmetingen der plaquette zijn $12\frac{1}{2} \times 10\frac{1}{2}$ cM.

In het veld, dat geheel gevuld is door een vliegmaschine tusschen gestyleerde wolken en boven een gestyleerde zee en gestyleerde rotsen staat links bovenaan H. N. A. D. P. Dit veld wordt omsloten door een randschrift: boven: JUNI 1927 JULI, links: AMSTERDAM—BATAVIA, rechts: BATAVIA—AMSTERDAM, onderaan: G. J. GEYSENDORFFER. Onder de zoo gevormde vierhoek leest men TER HERINNERING AAN DE EERSTE PASSAGIERSVLUCHT, terwijl de geheele rechthoek door een gegroefde rand is afgesloten.

Scholte kreeg na den tocht van het Bestuur zijner geboorteplaats Enschedé een zilveren en een bronzen penning, op de voorzijde waarvan het Gemeentewapen

met de woorden: GEMEENTE ENSCHEDE, en op de keerzijde JOHANNES BERNARDUS SCHOLTE AANGEBODEN BIJ ZIJN TERUGKEER VAN DE EERSTE PASSAGIERSVLUCHT NAAR NED. INDIË OP 27 JULI 1927.

Waren dit meer persoonlijke herinneringen, de tocht zelve wordt herdacht door een sterke gietpenning van C. J. van der Hoef.

De voorzijde draagt een vliegende links gewende arend, die ongeveer $\frac{2}{3}$ van het vlak vult in zwaar relief; in het open veld een fijne wolkenrandversiering en het merk van den maker.

De keerzijde draagt het tot vast gestapelde vlakvulling gebouwde opschrift: TER HERINNERING AAN DE EERSTE PASSAGIERSVLUCHT VAN NEDERLAND NAAR NED.-INDIË EN TERUG 1927. Afmeting $11\frac{1}{2}$ cM.

Een tegenhanger daarvan vormt de even groote gietpenning op de eerste postvlucht. De voorzijde draagt een rechtsgewende postduif, die vrijwel het geheele vlak vult; slechts aan de onderzijde is een kleine ruimte uitgespaard waarin weer een wolkenrandversiering met merkteeken van den maker en de woorden: DE POSTDUIF.

De keerzijde het tot rijker en wijder sier ontwikkelde opschrift: 1927 TER HERINNERING 1ste POSTVLUCHT VAN NEDERLAND NAAR NED./INDIË.

De laatste twee stukken zijn uit een oogpunt van penningkunst verreweg het belangrijkste, met name de schriftzijden zijn zoo sterk zoo rijk en zoo oorspronkelijk dat zij uit de besproken reeks onmiddellijk naar voren springen.

Hiermede is echter van de andere stukken niets slechts gezegd, die immers ieder op eigen wijze goede eigenschappen bezitten en allen gezamenlijk een verblijdende getuigenis afleggen van het vermogen der hedendaagsche penningkunst om groote daden op waardige wijze te huldigen.

Ten slotte zij mij nog de opmerking vergund, dat de opsomming hierboven gegeven niet volledig is.

Het is schrijver dezes bekend dat naar aanleiding van de besproken verrichtingen nog meerdere penningen aan de deelnemers zijn aangeboden, doch daar dit gegraveerde penningen waren, had hij deze niet ter beschikking voor beschrijving der stukken zelve, zij zijn trouwens ook voor den tijdgenoot van minder belang.

Behalve de mij bekende penningen zijn er verder willicht nog meerdere geslagen of gegoten, die mij ontgaan zijn.

Voor deze onvolledigheid zij van te voren de welwillendheid der lezers ingeroepen.

VOORSCHOTEN, December 1927

BRINKGREVE.

MERKTEEKEN DER VEREENIGING

waarmee na de eerste penning
alle door haar uit te geven pen-
ningen voorzien zullen worden.

K

N V. DRUKKERIJ ELSEVIER
AMSTERDAM

R